

4. RAZOTKRIJTE UI-ja

Kao što ste naučili, samo zato što sadržaj generiran pomoću UI-ja izgleda i zvuči realno, ne znači da jest.

Savjet: Online slike, videozapisi i tekstovi koji izazivaju snažne emocije poput straha, gađenja, čuđenja, ljutnje i tjeskobe vrlo često postaju viralni. Ovaj emocionalno nabijen sadržaj također je učinkovit način za prikupljanje klikova i širenje dezinformacija – alati UI-ja mogu pomoći u jačanju te viralnosti. Obratite pažnju na svoje reakcije i shvatite te osjećaje kao znak da trebate dodatno provjeriti je li ono što vidite ili čitate vjerodostojno.

Možete se osloniti na određena globalna tijela poput Međunarodne mreže za provjeru činjenica (IFCN) kako biste saznali koji izvori posebno paze na provjeru informacija koje objavljuju. Na stranici *Signatories* (ifcn.codeofprinciples.poynter.org/signatories), potražite svoju zemlju kako biste vidjeli koji su izvori na popisu. **Faktograf.hr** i **Točno tako** su pouzdani izvori za građane u Republici Hrvatskoj.

Ali čekajte, to nije sve! O UI-ju se ima još mnogo toga za reći. Data Detox Kit uključuje mnogo vodiča o UI-ju, kao i o drugim temama poput privatnosti podataka, digitalne sigurnosti, virtualne dobrobiti, online dezinformacija i još mnogo toga.

Saznajte više na DataDetoxKit.org

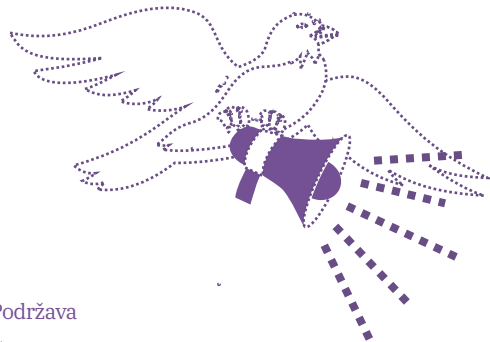
Proizvodi

**TACTICAL
TECH**

Podržava

European **MEDIA AND
INFORMATION** Fund

Managed by
Calouste Gulbenkian Foundation

D A T A
D E T O X
K I T

D A T A
D E T O X
K I T

ČEMU SVA TA HALABUKA OKO UI-ja?

„UI“ je postala popularna skraćenica koja opisuje razne vrste alata i aplikacija – od virtualnih asistenata do generatora deepfakeova.

"Velika je pažnja usmjerena na zabavne ili kreativne aspekte ovih „cool“ novih alata... ali jeste li znali da UI radi i u pozadini mnogih važnih sustava koji utječu na naše svakodnevne živote, uključujući zapošljavanje, zdravstvo, obrazovanje, provedbu zakona i još mnogo toga?

Alati UI-ja čine neke sustave puno bržima i učinkovitijima. No, to također znači da pojačavaju brzinu i učinkovitost drugih stvari – uključujući internetske prijetnje poput dezinformacija, prijevara i uznemiravanja koje mogu promijeniti nečiji život... pa čak utjecati na to kako ljudi glasaju na izborima.

Dok prolazite kroz ovaj Data Detox, približe ćete istražiti UI-ja i vidjeti kako se iza ove halabuke krije prava opasnost.

Krenimo!

1. UPOZNAJTE UI-ja

Razumijevanje UI-ja nije tako komplicirano. Neki ljudi govore o UI-ju kao o magiji, ali „umjetna inteligencija“ je samo stroj.

Jeste li znali? „UI“ se odnosi na razne alate dizajnirane za prepoznavanje obrazaca, rješavanje problema i donošenje odluka brže i u većim razmjerima nego to mogu ljudi. No, poput svakog alata, UI-ja su osmislili i programirali ljudi, zadavajući pravila: „Učini ovo; ali nemoj to.“

Kada se spominje UI, može se misliti na različite stvari. Pogledajte nekoliko primjera alata UI-ja koji su posebno popularni:

- **Alati za generiranje teksta** izrađuju sadržaj na temelju određenih ključnih riječi (ili „upita“) koje definira korisnik. Trenirani su na velikoj količini tekstova s interneta i različite su kvalitete.
- **Alati za generiranje slika** izrađuju slike ili video sadržaje na temelju određenih ključnih riječi koje definira korisnik.
- **Sustavi preporuka** prikazuju sadržaj za koji „predviđaju“ da će ga korisnik najvjerojatnije kliknuti ili s njim stupiti u interakciju. Ovi sustavi rade u pozadini tražilica, feedova društvenih mreža i autoplaya na YouTubeu.

Proizvodi

**TACTICAL
TECH**

Podržava

European **MEDIA AND
INFORMATION** Fund

Managed by
Calouste Gulbenkian Foundation

2. OSJETITE UTJECAJ UI-ja

Iako alati UI-ja djeluju „virtualno“, imaju stvarni učinak na fizičko okruženje.

Jeste li znali? Zgrade u kojima su smješteni serveri koji pokreću UI-ja i internet zovu se „podatkovni centri“. Toliko se zagrijavaju da im klima uređaji moraju neprekidno raditi. Kombinacija servera i rashladnih cijevi proizvodi mnogo buke i koristi mnogo prostora, vode i energije.

Podatkovni centri su samo jedan fizički aspekt UI-ja. Za cjelovitu sliku potrebno je sagledati i rudarstvo, proizvodnju, reciklažu uređaja, servera, satelita, podvodnih internetskih kablova i drugih dijelova ovog sustava.

3. BUDITE SVJESNI UI-ja

Kada ljudi govore o UI-ju, često misle na generativnu umjetnu inteligenciju i njezine proizvode, umjetne medije: tekstove, slike, videa i audio-zapise generirane alatima UI-ja. Ovi sadržaji izgledaju stvarno, ali zapravo su ih generirali računalni programi.

Savjet: Pronađite primjere umjetnih medija kako biste bolje razumjeli koliko realistične mogu biti slike, videozapisi i glasovne imitacije stvorene pomoću UI-ja. Možete se testirati kvizom poput [AIGeneratedorNot.com](#) – rezultati bi vas mogli iznenaditi!

Uranjanje u svijet umjetnih (sintetičkih) medija može brzo dovesti do opasnih sadržaja, pa pazite što generirate i što pretražujete. Također, tvrtke koje stoje iza alata UI-ja često ne objašnjavaju do kraja koje podatke prikupljaju i za koje svrhe, stoga im uvijek pristupajte s dozom opreza.

Isprobajte: Unesite tekstualni upit koji može generirati slike pomoću besplatnog alata poput [Perchance.org](#). Tamo možete upisati opis onoga što želite vidjeti, poput „mačka s crvenim šalom“, a zatim kliknite „generate“.

Nakon što ste vidjeli primjere umjetnih medija, je li vam jasnije zašto ljudi tako lako nasjedaju na njih?

